

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
เรื่อง ชื่อผลงานและเค้าโครงผลงานของผู้เข้ารับการประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ

ด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการประเมินข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ ตามหนังสือสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ สม ๐๐๐๑/ว ๑๔๑๒ ลงวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๖๒ กำหนดให้ประกาศชื่อผลงานและเค้าโครงผลงานของผู้เข้ารับการประเมิน เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประเภทวิชาการ และกำหนดเวลาเพื่อเปิดโอกาสให้มีการทักท้วงได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันประกาศ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงขอประกาศชื่อผลงานและเค้าโครงผลงานของนายชานนท์ ชลพันธ์ นักวิชาการสิทธิมนุษยชนปฏิบัติการ กลุ่มงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๕ สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ตำแหน่งเลขที่ ๘๐ ผู้เข้ารับการประเมินเพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนักวิชาการสิทธิมนุษยชนชำนาญการ สังกัดและตำแหน่งเลขที่เดิม ประกอบด้วย

๑. ผลงานหรือผลสำเร็จของงานที่เกิดจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ความรับผิดชอบ

เรื่อง การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีสถานศึกษาและฝึกอบรมแพทย์ห่ามนักศึกษามุสลิมไว้เครา บังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนา และจัดกิจกรรมตรงกับเวลาประกอบพิธีละหมาด

๒. ผลงานที่เป็นข้อเสนอแนวคิดในการปรับปรุงหรือพัฒนางาน

เรื่อง การจัดทำคู่มือการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุมรายละเอียดปรากฏตามเอกสารแนบท้ายประกาศนี้

ทั้งนี้ หากมีผู้ประสงค์ทักท้วงให้ดำเนินการภายใน ๓๐ วันนับแต่วันประกาศ หากครบกำหนดดังกล่าวแล้ว ไม่มีผู้ใดทักท้วง สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะดำเนินการประเมินผลงานตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวต่อไป

จึงประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน

ประกาศ ณ วันที่ ๒๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕

(นายพิทักษ์พล บุญยมาลิก)

เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

เค้าโครงผลงานหรือผลสำเร็จของงานที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบ

ตำแหน่งประเภทวิชาการ

เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับชำนาญการ

ชื่อผู้เข้ารับการประเมิน นายชานนท์ ชลพันธ์
ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง นักวิชาการสิทธิมนุษยชน ระดับ ปฏิบัติการ

๑. ชื่อผลงาน การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีสถานศึกษาและฝึกอบรมแพทย์ห้ามนักศึกษา
มุสลิมไว้เครา บังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักศาสนา และจัดกิจกรรมตรงกับ
เวลาประกอบพิธีละหมาด

ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๓ ถึงเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

๒. บทนำ สภาพปัญหา และความสำคัญของเรื่อง

สิทธิในเสรีภาพในการนับถือศาสนา และการปฏิบัติหรือการประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนา ถือเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญประการหนึ่ง โดยการรับรองสิทธิที่ว่ามีได้ปรากฏอยู่ในตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นรากฐานของการสถาปนาสิทธิมนุษยชนในโลกยุคสมัยใหม่ ได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights - UDHR) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant on Civil and Political Rights- ICCPR) อีกทั้งสิทธินี้ยังได้ถูกรับรองไว้อย่างต่อเนื่องในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยอันถือเป็นกฎหมายที่มีลำดับศักดิ์สูงที่สุดมาโดยตลอด การรับรองสิทธิในส่วนนี้ได้สร้างพันธะหน้าที่ให้แก่รัฐในการเคารพและไม่เข้าไปจำกัดแทรกแซงการใช้สิทธิโดยปราศจากเหตุอันสมควร กับทั้งยังต้องทำการคุ้มครองการใช้สิทธิของประชาชนไม่ให้ผู้ใดมาละเมิดได้ รวมถึงต้องดำเนินการชดเชยเยียวยาให้แก่ผู้ถูกละเมิดสิทธิประเภทนี้ด้วยเช่นกัน

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ ได้บัญญัติให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) มีหน้าที่และอำนาจหลายประการในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชน อาทิ การตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน การจัดทำรายงานผลการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชน หรือการสร้างเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน เป็นต้น และเนื่องจากเสรีภาพในการนับถือศาสนา และการปฏิบัติหรือการประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนา เป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานที่ได้ถูกรับรองไว้ทั้งในตราสารระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยดังที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ดังนั้น หากปรากฏผู้ร้องเรียนว่ามีกรกระทำอันเป็นละเมิดเสรีภาพในการนับถือศาสนาขึ้น กสม. ในฐานะองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องย่อมมีพันธกิจหน้าที่ในการดำเนินการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนดังกล่าว ซึ่งในกระบวนการตรวจสอบนั้นจะมีสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) โดยสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชนทำหน้าที่ในการสืบสวน

เพื่อรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริง และตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องที่มีการยื่นคำร้อง พร้อมกับจัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนเสนอ กสม. พิจารณาให้ความเห็นชอบ อันเป็นอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และประกาศคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใน และกำหนดอำนาจหน้าที่ของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑

เรื่องร้องเรียนที่ผู้เข้ารับการประเมินได้หยิบยกขึ้นมาเสนอนี้ มีความเป็นมาจากการที่ผู้ร้องที่เป็นนักศึกษาแพทย์ได้ร้องเรียนว่า เมื่อปี ๒๕๕๘ ขณะที่ผู้ร้องซึ่งนับถือศาสนาอิสลามกำลังศึกษาหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต ชั้นปีที่ ๔ อยู่ที่ศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิกผู้ถูกร้องนั้น พบว่า ศูนย์แพทยศาสตรฯ ผู้ถูกร้องได้มีการกระทำอันเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการปฏิบัติตามหลักศาสนาของผู้ร้องหลายประการ ได้แก่ การออกข้อกำหนดห้ามนักศึกษาแพทย์ชายไว้หนวดและเครา การกำหนดให้นักศึกษาแพทย์ทุกคนต้องเข้าร่วมพิธีไหว้ครูและพิธีวันมหิดล และการจัดประชุมเชิงวิชาการ (Friday Conference) ในทุกวันศุกร์ของสัปดาห์ซึ่งตรงกับช่วงเวลาที่ผู้ร้องต้องไปละหมาด โดยต่อมา กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๑๓/๒๕๖๓ เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๖๓ ได้พิจารณาในเบื้องต้นแล้วเห็นว่ากรณีมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาจึงรับเรื่องร้องเรียนนี้ไว้เป็นคำร้องเพื่อตรวจสอบ และมอบหมายให้สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชนดำเนินการ โดยผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้มอบหมายต่อมายังกลุ่มงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๕ ซึ่งเป็นต้นสังกัดของผู้เข้ารับการประเมิน และผู้เข้ารับการประเมินได้รับมอบหมายให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้อง โดยจะต้องดำเนินการจัดทำแนวทางการตรวจสอบ ทำการรวบรวมข้อมูลข้อเท็จจริง หลักกฎหมาย แนวความคิด และหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วนสมบูรณ์ พร้อมจัดทำรายงานผลการตรวจสอบฯ เสนอ กสม. เพื่อพิจารณาให้ความเห็นในเรื่องดังกล่าวต่อไป

ทั้งนี้ เหตุที่ผู้เข้ารับการประเมินได้เลือกกรณีนี้มานำเสนอนั้น เนื่องจากเห็นว่ากระบวนการตรวจสอบคำร้องมีความยากลำบากในแง่ของที่จะต้องพิจารณาซึ่งน้ำหนักให้รอบด้านอย่างถี่ถ้วนระหว่างเสรีภาพในการปฏิบัติตามหลักศาสนาของผู้ร้องกับความปลอดภัยด้านสุขอนามัยทางการแพทย์ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผู้เข้ารับบริการทางการแพทย์และตัวผู้ให้บริการทางการแพทย์อันรวมถึงตัวผู้ร้องเอง ประกอบกับกรณีคำร้องนี้ถือเป็นเรื่องร้องเรียนในลักษณะที่ กสม. ไม่ได้มีรายงานผลการตรวจสอบฯ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องมากนัก กระบวนการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องจึงนับได้ว่ามีความท้าทายในระดับหนึ่งที่จะทำให้ผลการพิจารณาคำร้องนี้จะถูกนำไปใช้ประโยชน์ต่อการให้ความเห็นของ กสม. หากมีเรื่องร้องเรียนในลักษณะเดียวกันเกิดขึ้นอีกในอนาคต อีกทั้งยังมีความท้าทายในส่วนของการทำให้เกิดความน่าเชื่อถือต่อหน่วยงานผู้ถูกร้องว่าจะมีการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของ กสม. ด้วยหรือไม่ หากปรากฏว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น

๓. หลักวิชาและแนวความคิดที่ใช้ในการดำเนินการ

ในกระบวนการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีคำร้องนี้ ผู้เข้ารับการประเมินได้อ้างอิงหลักสิทธิมนุษยชน ข้อกฎหมาย และแนวความคิดที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๓.๒ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

๓.๓ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

พ.ศ. ๒๕๖๐

๓.๔ ระเบียบมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ ว่าด้วย เรื่องการแต่งกายเครื่องแบบนักศึกษา และบุคลิกภาพของนักศึกษาแพทย์ มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ พ.ศ. ๒๕๕๙

๓.๕ ความเห็นทั่วไปของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) ประจำ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หมายเลข ๒๒ เรื่อง สิทธิในเสรีภาพทางความคิด มโนธรรมสำนึก และศาสนา (General Comment No. 22: The right to freedom of thought, conscience and religion)

๓.๖ เอกสารคำตอบของจฬาราชมนตรี (ประเสริฐ มะหะหมัด) ๒๓ ข้อ เกี่ยวกับปัญหา ความขัดแย้งในด้านศาสนาอิสลาม จากการรวบรวมโดยศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.)

๓.๗ ความเห็นของผู้ช่วยศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี นักวิชาการด้านศาสนาอิสลาม ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามหลักศาสนาอิสลาม

๔. สรุปสาระสำคัญและขั้นตอนการดำเนินการ

๔.๑ สรุปสาระสำคัญ

๔.๑.๑ หลักการและเหตุผล

กรณีตามคำร้องนี้ กสม. ได้รับเรื่องร้องเรียนขอให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับเสรีภาพในการปฏิบัติตามหลักศาสนา โดยผู้ร้องได้กล่าวอ้างว่า ผู้ร้องถูกสถานศึกษาในการฝึกอบรมแพทย์จำกัดเสรีภาพในการปฏิบัติตามหลักศาสนาหลายประการขณะที่ผู้ร้องเข้ารับการศึกษายุ่งสถานศึกษาดังกล่าว กสม. ในฐานะองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและสถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติซึ่งมีบทบาทหน้าที่สำคัญในการปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน จึงมีพันธกิจที่จะต้องดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับอันได้แก่ การตรวจสอบและวินิจฉัยข้อเท็จจริงตามหลักสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับเรื่องร้องเรียนที่เกิดขึ้นโดยไม่ล่าช้า โดยหากพบว่าการละเมิดสิทธิมนุษยชน จะต้องมีส่วนเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการเยียวยาผู้ได้รับความเสียหายจากการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย

ผู้เข้ารับการประเมินได้รับมอบหมายให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องนี้ โดยมีหน้าที่ดำเนินการแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ ให้ครบถ้วนรอบด้านเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงประกอบการตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน เมื่อได้ข้อสรุปของการตรวจสอบแล้วจึงดำเนินการจัดทำร่างรายงานผลการตรวจสอบฯ และนำเสนอ กสม. เพื่อพิจารณาให้ความเห็นในขั้นตอนสุดท้าย ก่อนที่จะมีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนไปยังผู้ถูกร้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะเดียวกันขึ้นอีก ทั้งนี้ กระบวนการตรวจสอบที่ผู้เข้ารับการประเมินได้ดำเนินการไปเกี่ยวกับคำร้องจนเกิดผลแล้วเสร็จเป็นรูปธรรมนี้ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานในภาพรวมที่จะช่วยหนุนเสริมความเข้มแข็งในการทำหน้าที่ปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน อันจะส่งผลดีมาในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชนและสังคมโดยรวมต่อการทำงานของ กสม. ต่อไปด้วย

๔.๑.๒ วัตถุประสงค์

กระบวนการตรวจสอบคำร้องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง อันจะนำไปสู่การพิจารณาวินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้นมีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ โดยหากมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็จะมีกำหนดมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหรือคุ้มครองสิทธิให้แก่ผู้ร้องเรียน และเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะเดิมขึ้นอีก

๔.๑.๓ เป้าหมาย

๑) แสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริงจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง ฝ่ายผู้ถูกร้อง บุคคลและหน่วยงานที่สามารถให้ข้อมูลอันจะเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ครบถ้วนรอบด้าน อันจะนำไปสู่การพิจารณาวินิจฉัยการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อย่างถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ

๒) จัดทำร่างรายงานผลการตรวจสอบฯ โดยอาศัยข้อเท็จจริงที่ได้จากการแสวงหาข้อมูลที่ได้รวบรวมไว้ตาม ๑) และเสนอร่างรายงานต่อ กสม. เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

๓) มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน ไปยังหน่วยงานผู้ถูกร้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหากรณีตามคำร้องต่อไป

๔.๒ ขั้นตอนการดำเนินการ

ในกระบวนการตรวจสอบคำร้องมีขั้นตอนการดำเนินการโดยสังเขป ดังนี้

๔.๒.๑ ผู้เข้ารับการประเมินรับการมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้อง และทำการศึกษาข้อมูลความเป็นมาและหลักสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียนในเบื้องต้น เพื่อประกอบการจัดทำแนวทางการตรวจสอบเสนอกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่รับผิดชอบประเด็นตามคำร้อง ในการพิจารณาให้ข้อเสนอแนะและคำแนะนำในการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน

๔.๒.๒ ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หน่วยงานผู้ถูกร้อง หน่วยงานที่มีหน้าที่หรือดำเนินงานในลักษณะเดียวกับหน่วยงานผู้ถูกร้อง ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ในประเด็นปัญหาตามคำร้อง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ

๔.๒.๓ นำข้อเท็จจริงที่รับฟังได้มาประมวลวิเคราะห์กับหลักสิทธิมนุษยชนที่ได้ทำการศึกษาไว้ แล้วจัดทำเป็นรายงานผลการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ และนำเสนอผู้บังคับบัญชา เพื่อพิจารณาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อรายงานผลการตรวจสอบที่ผู้เข้ารับการประเมินได้จัดทำขึ้น

๔.๒.๔ นำรายงานผลการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ตามความเห็นผู้บังคับบัญชาปรับเข้ากับรูปแบบรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ กสม. และส่งต่อไปยังคณะกรรมการด้านการกลั่นกรองรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนและข้อเสนอแนะ ผ่านผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพื่อตรวจกลั่นกรองและให้ความเห็นต่อร่างรายงานผลการตรวจสอบฯ

๔.๒.๕ ปรับแก้ไขร่างรายงานผลการตรวจสอบฯ ตามความเห็นคณะกรรมการด้านการกลั่นกรองรายงานผลการตรวจสอบฯ จากนั้นจึงนำเสนอเข้าสู่ที่ประชุม กสม. (ด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน) เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

๔.๒.๖ ปรับปรุงแก้ไขร่างรายงานผลการตรวจสอบฯ ตามความเห็นของที่ประชุม กสม. และส่งต่อไปยังคณะกรรมการด้านการกลั่นกรองรายงานผลการตรวจสอบฯ อีกครั้ง เพื่อตรวจทานให้มีการปรับปรุงแก้ไขร่างรายงานผลการตรวจสอบฯ ให้ครบถ้วนตามมติของที่ประชุม กสม. หากมีการแก้ไขเป็นไปโดยครบถ้วน ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะลงนามกำกับในรายงานผลการตรวจสอบฯ และส่งกลับมายังพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องเก็บรวบรวมไว้เป็นหลักฐานในแฟ้มคำร้อง อันเป็นการเสร็จสิ้นกระบวนการตรวจสอบ

๕. ผู้ร่วมดำเนินการ

ไม่มี

๖. ผลงานในส่วนที่ผู้เสนอเป็นผู้ดำเนินการหรือปฏิบัติ

ผู้เข้ารับการประเมินเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีคำร้องนี้ ด้วยตนเองทุกขั้นตอน โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการ ดังนี้

๖.๑ เมื่อ กสม. ได้เห็นชอบให้รับเรื่องร้องเรียนเป็นคำร้องแล้ว ได้มอบหมายให้สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชนดำเนินการตรวจสอบ โดยผู้เข้ารับการประเมินได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาให้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องนี้ เมื่อวันที่ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๓

๖.๒ ผู้เข้ารับการประเมินได้ศึกษาข้อมูลความเป็นมาของเรื่องร้องเรียน พร้อมได้ศึกษากรณีประเด็นปัญหาที่ใกล้เคียงกับเรื่องร้องเรียนโดยใช้วิธีการสืบค้นรายงานข่าวทางสื่อออนไลน์ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และได้ทำการสืบค้นข้อมูลคำร้องที่คล้ายคลึงกันซึ่ง กสม. ได้เคยมีรายงานผลการตรวจสอบฯ

มาในอดีต รวมถึงได้ทำการสืบค้นหลักฐานมนุษยชนที่เกี่ยวข้องในเบื้องต้นด้วย จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้ค้นคว้าทั้งหมดมาประมวลจัดทำเป็นแนวทางการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนเสนอกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่รับผิดชอบประเด็นดังกล่าวพิจารณาให้ข้อเสนอแนะและคำแนะนำในการตรวจสอบเรื่องร้องเรียน โดยแนวทางการตรวจสอบดังกล่าวประกอบไปด้วยข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ชื่อเรื่องร้องเรียน ชื่อผู้ร้องและผู้ถูกร้อง ความเป็นมาของเรื่อง ประเด็นการตรวจสอบ และแนวทางการแสวงหาหรือการได้ข้อเท็จจริงประกอบการพิจารณาเรื่องร้องเรียน

๖.๓ เมื่อได้รับข้อคิดเห็นและคำแนะนำจากกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติที่รับผิดชอบประเด็นตามคำร้องแล้ว ผู้เข้ารับการประเมินได้ดำเนินการแสวงหาข้อเท็จจริงจากบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยใช้วิธีการ ๓ รูปแบบ คือ

- ๑) มีหนังสือสอบถามข้อเท็จจริงไปยังศูนย์แพทยศาสตรศึกษาชั้นคลินิก โรงพยาบาลสงขลาในฐานะหน่วยงานผู้ถูกร้อง และมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ในฐานะสถานศึกษาต้นสังกัดของผู้ร้อง
- ๒) มีหนังสือขอเข้าพบผู้แทนของหน่วยงานที่มีหน้าที่หรือดำเนินงานในลักษณะเดียวกับหน่วยงานผู้ถูกร้อง เพื่อนำข้อมูลมาเปรียบเทียบการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เป็นประเด็นตามคำร้อง ได้แก่ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล และคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ๓) มีหนังสือขอเข้าพบผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการที่ศึกษาหรือมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ถูกต้องและครบถ้วนยิ่งขึ้น ได้แก่ นายสุชาติ เศรษฐมาลินี อดีตหัวหน้าสาขาวิชาสันติศึกษา มหาวิทยาลัยพายัพ

๖.๔ จากการประมวลวิเคราะห์ข้อเท็จจริงที่รวบรวมได้ในเบื้องต้น ผู้เข้ารับการประเมินเห็นว่าการชี้แจงข้อเท็จจริงของหน่วยงานผู้ถูกร้องและสถานศึกษาต้นสังกัดของผู้ร้อง ยังขาดข้อมูลในรายละเอียดอยู่บางส่วน จึงลงพื้นที่เพื่อรับทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากหน่วยงานทั้งสองแห่ง ในระหว่างวันที่ ๑๘ - ๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๓

๖.๕ เมื่อได้รับข้อมูลอย่างครบถ้วนแล้ว จึงนำข้อเท็จจริงที่รับฟังได้ทั้งหมด อันประกอบไปด้วยข้อเท็จจริงจากฝ่ายผู้ร้อง ฝ่ายหน่วยงานผู้ถูกร้อง ข้อมูลจากสถานศึกษาต้นสังกัด ข้อมูลเกี่ยวกับระเบียบหรือข้อกำหนดของคณะแพทยศาสตร์และสถาบันการเรียนการสอนแพทย์แห่งอื่นในเรื่องการแต่งกายและบุคลิกภาพของนักศึกษาแพทย์ และข้อมูลเกี่ยวกับหลักปฏิบัติต่าง ๆ ของศาสนาอิสลาม มาประมวลวิเคราะห์กับหลักสิทธิมนุษยชนที่ได้ทำการศึกษาไว้ คือ หลักเสรีภาพในการนับถือศาสนา และการปฏิบัติหรือการประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาตามรัฐธรรมนูญและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง รวมทั้งหลักกฎหมายทั่วไปเรื่องความได้สัดส่วน โดยผู้เข้ารับการประเมินมีความเห็นในเบื้องต้นว่ากรณีตามคำร้องมีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้น จากนั้นได้ดำเนินการจัดทำเป็นรายงานผลการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ พร้อมข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานผู้ถูกร้องและสถานศึกษาต้นสังกัดของผู้ร้อง และได้นำเสนอผู้อำนวยการกลุ่มงานตรวจสอบ

การละเมิดสิทธิมนุษยชน ๕ และผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพื่อพิจารณาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อรายงานผลการตรวจสอบฯ ที่ผู้เข้ารับการประเมินได้จัดทำขึ้นดังกล่าว

๖.๖ เมื่อผู้อำนวยการกลุ่มงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๕ และผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และเห็นชอบในส่วนที่เป็นสาระสำคัญแล้ว ผู้เข้ารับการประเมินได้นำรายงานผลการตรวจสอบของพนักงานเจ้าหน้าที่ปรับเข้ารูปแบบรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ กสม. (กสม. ๒) และเสนอไปที่คณะกรรมการกฤษฎีการายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนและข้อเสนอแนะ ผ่านผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เพื่อตรวจกลั่นกรองและให้ความเห็นต่อร่างรายงานผลการตรวจสอบฯ ดังกล่าว

๖.๗ คณะทำงานด้านการกลั่นกรองรายงานผลการตรวจสอบฯ ได้เห็นชอบด้วยกับร่างรายงานผลการตรวจสอบฯ ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ และมีข้อคิดเห็นที่ต้องปรับปรุงในส่วนขอรายละเอียดอีกเล็กน้อย ผู้เข้ารับการประเมินจึงดำเนินการปรับแก้ไขตามความเห็นดังกล่าว และนำร่างรายงานผลการตรวจสอบฯ เสนอเข้าสู่ที่ประชุม กสม. (ด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน) เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ

๖.๘ กสม. ในคราวประชุมด้านการคุ้มครองและมาตรฐานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๖/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ ได้ให้ความเห็นชอบต่อร่างรายงานผลการตรวจสอบฯ โดยให้มีการปรับแก้ไขเล็กน้อย ผู้เข้ารับการประเมินจึงดำเนินการปรับปรุงแก้ไขร่างรายงานผลการตรวจสอบฯ ดังกล่าวตามความเห็นของที่ประชุม และเสนอร่างรายงานผลการตรวจสอบฯ ไปยังคณะกรรมการกฤษฎีการายงานผลการตรวจสอบฯ อีกครั้ง เพื่อตรวจทานความถูกต้อง จากนั้นประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ลงนามกำกับในรายงานผลการตรวจสอบฯ และได้ส่งกลับมายังผู้เข้ารับการประเมินสำหรับเก็บรวบรวมไว้เป็นหลักฐานในแฟ้มคำร้อง

๗. ผลสำเร็จของงาน

การดำเนินการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีคำร้องนี้ มีผลสำเร็จของงาน ดังนี้

๗.๑ ผลสำเร็จในเชิงปริมาณ

กสม. ได้เห็นชอบต่อรายงานผลการตรวจสอบฯ ซึ่งดำเนินการโดยผู้เข้ารับการประเมินจำนวน ๑ เรื่อง คือ รายงานผลการตรวจสอบที่ ๑๕/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ โดยได้มีข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนไปยังหน่วยงาน ๒ แห่ง ได้แก่ หน่วยงานผู้ถูกร้องและสถานศึกษาต้นสังกัดของผู้ร้องเพื่อดำเนินการร่วมกันในการแก้ไขการกำหนดระเบียบที่มีเนื้อหาเป็นการละเมิดต่อเสรีภาพในการนับถือศาสนา และการปฏิบัติหรือการประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนา

๗.๒ ผลสำเร็จในเชิงคุณภาพ

๗.๒.๑ การดำเนินการต่าง ๆ ในกระบวนการตรวจสอบคำร้องของผู้เข้ารับการประเมินได้นำไปสู่การออกรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ กสม. ซึ่งถือเป็นการตอบสนองต่อ

การดำเนินงานตามหน้าที่และอำนาจของ กสม. ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) รวมถึงตอบสนองต่อบทบาทหน้าที่ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Protecting Function) ในฐานะสถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติตามที่กำหนดไว้ในหลักการปารีสด้วย

๗.๒.๒ หน่วยงานผู้ถูกร้องและสถานศึกษาต้นสังกัดของผู้ร้องได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ กสม. โดยได้ร่วมกันปรับปรุงแก้ไขระเบียบเกี่ยวกับการแต่งกายและบุคลิกภาพของนักศึกษาแพทย์ระดับชั้นคลินิก ให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนมากขึ้น โดยเฉพาะการคำนึงถึงเสรีภาพในการนับถือศาสนา และการปฏิบัติหรือการประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนา ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวย่อมส่งผลต่อการป้องกันไม่ให้เกิดกรณีปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะเช่นเดียวกันขึ้นอีกในอนาคต และสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นต่อกระบวนการตรวจสอบของ กสม. ซึ่งดำเนินการโดยผู้เข้ารับการประเมินด้วย

๘. การนำไปใช้ประโยชน์

ผู้เข้ารับการประเมินเห็นว่า การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีคำร้องนี้ ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่องานด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของ กสม. ดังนี้

๘.๑ หน่วยงานผู้ถูกร้องและสถานศึกษาต้นสังกัดของผู้ร้องได้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะ มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ กสม. โดยได้ร่วมกันปรับปรุงแก้ไขระเบียบเกี่ยวกับการแต่งกายและบุคลิกภาพของนักศึกษาแพทย์ระดับชั้นคลินิก ด้วยการอนุญาตให้นักศึกษาแพทย์ชายสามารถไว้เคราได้ หากมีเหตุผลความจำเป็นในการปฏิบัติตามหลักศาสนาของตน แต่มีเงื่อนไขว่าต้องไม่ขัดต่อหลักความปลอดภัยหรือสุขอนามัยของตนเองและผู้อื่น ซึ่งระเบียบที่ได้มีการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมใหม่นี้ ได้มีผลบังคับใช้แล้วเมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔ กรณีจึงถือได้ว่าหน่วยงานทั้งสองแห่งมีการดำเนินการป้องกันไม่ให้เกิดกรณีปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะเช่นเดียวกันขึ้นอีกในอนาคต ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จของงานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนซึ่งดำเนินการโดย กสม. ในทางหนึ่งด้วย

๘.๒ เนื่องจากการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนนี้เป็นการตรวจสอบเฉพาะกรณีหน่วยงานและสถานศึกษาที่มีการสอนในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตเพียง ๒ แห่ง โดยอาจมีการร้องเรียนต่อ กสม. ในเรื่องลักษณะเดียวกันขึ้นอีก ผู้เข้ารับการประเมินจึงเห็นว่ากระบวนการตรวจสอบที่ได้ดำเนินการไปนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์เป็นกรณีศึกษาหรือเป็นแนวทางในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ หากมีเรื่องร้องเรียนหรือเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันอีกในอนาคต

๘.๓ การตรวจสอบเรื่องร้องเรียนนี้ ได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของ กสม. ในการแถลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ ๒/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๖๔ ซึ่งในแง่หนึ่งนั้น ยังเป็นการช่วยให้สังคมเกิดความตระหนักรู้ในเรื่องสิทธิมนุษยชนมากขึ้นจากกรณีเหตุการณ์ดังกล่าวด้วย

๙. ความยุ่งยากในการดำเนินการ และปัญหาหรืออุปสรรค

ในกระบวนการตรวจสอบกรณีคำร้องดังกล่าว ผู้เข้ารับการประเมินเห็นว่ามีความยุ่งยากและมีปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการทำงาน ดังนี้

๙.๑ ในประเด็นเรื่องความยุ่งยากในการดำเนินงานนั้น เห็นว่ากระบวนการตรวจสอบคำร้องมีความยากลำบากในแง่ของการที่จะต้องพิจารณาซึ่งน้ำหนักให้รอบด้านอย่างถี่ถ้วนระหว่างเสรีภาพในการปฏิบัติตามหลักศาสนาของผู้ร้องกับความปลอดภัยด้านสุขอนามัยทางการแพทย์ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผู้เข้ารับบริการทางการแพทย์และตัวผู้ทำหน้าที่ให้บริการทางการแพทย์อันรวมถึงตัวผู้ร้องเอง ประกอบกับกรณีคำร้องนี้ถือเป็นเรื่องร้องเรียนในลักษณะที่ กสม. ไม่ได้มีรายงานผลการตรวจสอบฯ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องมากนัก ทำให้ผู้เข้ารับการประเมินไม่มีแนวทางการตรวจสอบของ กสม. ที่ผ่านมาที่จะสามารถนำมาศึกษาเพื่อประยุกต์ใช้ในการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนตามคำร้องนี้ได้ ดังนั้น กระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งโดยจำเป็นจะต้องดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุดสำหรับนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาให้เหตุผลว่ากรณีตามเรื่องร้องเรียนนั้นมีการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นหรือไม่

๙.๒ สืบเนื่องจากเรื่องความยุ่งยากข้างต้นในการพิจารณาเรื่องร้องเรียนที่ทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงให้ครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุดนั้น ส่งผลให้ผู้เข้ารับการประเมินต้องพบอุปสรรคของการดำเนินงานในเรื่องความเร่งรัดของระยะเวลาในการตรวจสอบและการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบฯ ให้ทันตามที่กำหนดไว้ในระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และภายหลังจากการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบฯ แล้วนั้น ก็ยังพบอุปสรรคในเรื่องระยะเวลาที่เป็นปัจจัยภายนอกอีกเช่นกัน กล่าวคือ คณะทำงานด้านการกลั่นกรองรายงานผลการตรวจสอบฯ ใช้เวลาค่อนข้างนานในการตรวจกลั่นกรอง ส่งผลให้ระยะเวลาการตรวจสอบทั้งกระบวนการต้องยืดยาวออกไป กว่าที่ กสม. จะได้พิจารณาร่างรายงานผลการตรวจสอบฯ ให้แล้วเสร็จ อุปสรรคที่เกิดขึ้นทั้งหมดนี้จึงถือเป็นปัจจัยที่ทำให้กระบวนการทำงานตรวจสอบเรื่องร้องเรียนของ กสม. ไม่สอดคล้องกับบรรทัดฐานที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ได้กำหนดให้ กสม. ต้องดำเนินการตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณีโดยไม่ล่าช้า ดังนั้น ในกระบวนการตรวจสอบ จึงต้องให้ความสำคัญกับการวางแผนงานล่วงหน้าให้มีความชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องกำหนดระยะเวลาของการแสวงหาข้อมูลและข้อเท็จจริงในแต่ละส่วนที่มีความจำเป็นต่อการพิจารณาตรวจสอบ รวมถึงต้องมีการเผื่อระยะเวลาสำหรับการประมวลผลข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ได้รับรวบรวมมาด้วย

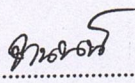
๑๐. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

จากปัญหาเรื่องความยุ่งยากในการดำเนินการตรวจสอบและอุปสรรคที่พบข้างต้น ผู้เข้ารับการประเมินมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ดังนี้

๑๐.๑ ในกรณีเรื่องเรียนที่มีความยุ่งยากซับซ้อนซึ่งจำเป็นจะต้องใช้การพิจารณาซึ่งนำหนักให้รอบด้านอย่างถี่ถ้วน และเป็นเรื่องร้องเรียนที่ไม่ปรากฏแนวทางการพิจารณาของ กสม. มาก่อนหน้านั้น ควรมีการให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริง โดยจะต้องดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงที่ครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุดจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องร้องเรียนที่กำลังพิจารณา เช่น ข้อมูลจากหน่วยงานที่มีภารกิจหน้าที่ในลักษณะเดียวกับหน่วยงานผู้ถูกร้อง หรือข้อมูลจากการสอบถามผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องตามคำร้อง เป็นต้น นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนงานล่วงหน้าให้มีความชัดเจน โดยเฉพาะในเรื่องกำหนดระยะเวลาของการแสวงหาข้อมูล และข้อเท็จจริงในแต่ละส่วนที่มีความจำเป็นต่อการพิจารณาตรวจสอบ ซึ่งจะต้องมีการเผื่อระยะเวลาสำหรับการประมวลผลข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่ได้รวบรวมมาด้วย

๑๐.๒ หากมีการร้องเรียนเหตุการณ์ในลักษณะเดียวกันกับกรณีคำร้องนี้มายัง กสม. อีก เห็นควรขยายการดำเนินการตรวจให้รวมไปถึงหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่กำกับดูแลหน่วยงานและสถานศึกษาที่มีการสอนในหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิตด้วย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดการแก้ไขประเด็นปัญหาในภาพรวมอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะเดียวกันขึ้นอีกอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

ขอรับรองว่าข้อมูลเกี่ยวกับผลงานดังกล่าวข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ

ลงชื่อ..........ผู้เสนอผลงาน

(นายชานนท์ ชลพันธ์)

นักวิชาการสิทธิมนุษยชนปฏิบัติการ

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๕

ขอรับรองว่าสัดส่วนหรือลักษณะงานในการดำเนินการของผู้เสนอผลงานข้างต้นถูกต้องตรงกับความเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ..........ผู้ควบคุมดูแลการดำเนินการ

(นางสาววันรุ่ง แสนแก้ว)

ผู้อำนวยการกลุ่มงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๕

วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๕

ลงชื่อ..........ผู้บังคับบัญชาระดับสำนัก

(นายณัฐนาท คุ่มไพบูลย์)

ผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

วันที่ ๑๙ กันยายน ๒๕๖๕

ข้อเสนอแนวคิดในการปรับปรุงหรือพัฒนางาน
ตำแหน่งประเภทวิชาการ
เพื่อแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับชำนาญการ

ชื่อผู้เข้ารับการประเมิน นายชานนท์ ชลพันธ์
ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง นักวิชาการสิทธิมนุษยชน ระดับ ปฏิบัติการ

๑. ชื่อเรื่อง การจัดทำคู่มือการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุม

๒. บทนำ/หลักการและเหตุผล/ความสำคัญของเรื่อง

ในการปกครองระบอบเสรีประชาธิปไตย รัฐย่อมต้องมีหลักประกันให้ประชาชนหรือพลเมืองสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเพื่อแสดงออกทั้งในแง่บวกและแง่ลบต่อการบริหารรัฐกิจของรัฐบาลหรือสามารถรณรงค์เรียกร้องให้รัฐดำเนินการส่งเสริมความก้าวหน้าหรือจัดการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้แก่ตนได้ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมเพื่อให้เกิดการต่อรองผลประโยชน์ระหว่างประชาชนในแต่ละกลุ่มซึ่งมีความต้องการที่แตกต่างหลากหลายให้สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยผาสุก โดยรูปแบบหนึ่งของการสร้างหลักประกันดังกล่าวให้แก่ประชาชนก็คือ การรับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้ในลักษณะที่เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้ได้ไม่ว่าจะเป็นการรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายที่มีค่าบังคับสูงสุดหรือกำหนดไว้ในตัวบทกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ ซึ่งถือเป็นการเปิดช่องให้ประชาชนสามารถสื่อสารหรือส่งเสียงของตนออกไปให้ผู้ที่ทำหน้าที่ปกครองบ้านเมืองทราบถึงปัญหาหรือข้อเรียกร้องได้โดยตรงโดยไม่ต้องรองหรือร้องขอผ่านบุคคลหรือหน่วยงานใด

ประเทศไทยในฐานะที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ก็ได้มีหลักประกันให้แก่ประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดผลประโยชน์ของตนได้โดยตรง ผ่านการรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับถาวรอย่างต่อเนื่อง และยังมีการออกกฎหมายรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบไว้ในรูปแบบกฎหมายปกติด้วย ได้แก่ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ ทั้งนี้ การชุมนุมที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่ผ่านมาพบว่าการชุมนุมด้วยกันหลายรูปแบบ โดยมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องของเวลา สถานที่ และมีเนื้อหาข้อเรียกร้องในหลายลักษณะตามที่กลุ่มผู้เรียกร้องมีเป้าประสงค์อย่างไรก็ตาม มีบ่อยครั้งเช่นกันที่มักจะพบเห็นหรือปรากฏการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนเกิดขึ้นในระหว่างเหตุการณ์การชุมนุมไม่ว่าจะเกิดขึ้นจากฝ่ายของผู้ใช้เสรีภาพที่มีลักษณะการกระทำที่เกินขอบเขตหรือฝ่ายเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำการในลักษณะมุ่งจำกัดเสรีภาพของประชาชนอย่างไม่ได้สัดส่วน ซึ่งการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้งสองลักษณะต่างก็ได้ก่อให้เกิดการเสียชีวิต ทำให้เกิดการบาดเจ็บ ทั้งยังส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินของประชาชนที่ไม่เกี่ยวข้องให้เสียหายเป็นวงกว้างด้วย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ในฐานะองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญและสถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติ (Nation Human Rights Institution) ที่มีหน้าที่หลักในการดำเนินงานเพื่อทำให้เกิดการปกป้องและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ถือเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการเข้าไปตรวจสอบกรณีที่ปรากฏการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเหตุการณ์การชุมนุม ซึ่งนับตั้งแต่ก่อตั้งองค์กรขึ้นมานั้น กสม. ได้เข้าไปตรวจสอบเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับกรณีการชุมนุมของประชาชนจำนวนมากหลายเหตุการณ์ เช่น กรณีการชุมนุมคัดค้านโครงการท่อส่งก๊าซไทย - มาเลเซีย หรือกรณีการชุมนุมทางการเมืองของประชาชน นับตั้งแต่ ปี ๒๕๔๙ เป็นต้นมา และหากคำนึงถึงปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน รวมทั้งกระแสของความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยที่ประชาชนส่วนใหญ่มีความตระหนักรู้ถึงสิทธิและเสรีภาพของตนเพิ่มมากขึ้นแล้ว ย่อมคาดหมายได้ว่าการชุมนุมเรียกร้องต่าง ๆ ยังคงมีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นต่อไปอีกบ่อยครั้งในอนาคต ประกอบกับเมื่อพิจารณาถึงว่าในระยะหลังมานี้ ผู้ชุมนุมบางกลุ่มและเจ้าหน้าที่ของรัฐมักจะใช้ความรุนแรงต่อกันอยู่เสมอในระหว่างการชุมนุม ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวก็ย่อมทำให้ กสม. จะยังคงมีบทบาทที่สำคัญในการเข้าไปตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะนี้อยู่ต่อไปเช่นเดียวกัน

จากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว ผู้เข้ารับการประเมินในฐานะพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน กสม. สังกัดกลุ่มงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ๕ สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งมีภารกิจสำคัญในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุม และเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบกรณีเหตุการณ์การชุมนุมของประชาชนเมื่อปี ๒๕๖๓ และปี ๒๕๖๔ มาแล้ว โดยได้เห็นทั้งพัฒนาการในแง่บวกและข้อจำกัดของการทำงานในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเสนอแนวคิดเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงานในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุม สำหรับใช้เป็นคู่มือหรือแนวทางในการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน กสม. หากมีเรื่องร้องเรียนในลักษณะดังกล่าวมาอีกในอนาคต ทั้งนี้ เพื่อยังผลให้กระบวนการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบในกรณีนี้ของ กสม. มีการดำเนินการที่เป็นระบบและมีมาตรฐานเดียวกัน ทั้งในเรื่องของความถูกต้องของการจัดทำรายงานและการดำเนินการด้วยความรวดเร็ว เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพในแง่ของการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของผู้ได้รับผลกระทบ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการสร้างเสริมให้สังคมโดยรวมได้ตระหนักรู้ถึงการเคารพสิทธิมนุษยชนไปพร้อมกัน ซึ่งการมีคู่มือหรือแนวทางการตรวจสอบอย่างเป็นระบบที่มีมาตรฐานเดียวกันนั้น จะถือเป็นการช่วยส่งเสริมและประกันให้การดำเนินงานของ กสม. มีความน่าเชื่อถือ และเป็นไปโดยสอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ทั้งยังช่วยให้สามารถบรรลุเป้าหมายในด้านการเสริมสร้างและพัฒนากระบวนการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามที่กำหนดไว้ในแผนยุทธศาสตร์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕ ด้วย

๓. หลักวิชาการ/แนวความคิด/ยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน

ในการจัดทำคู่มือการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุมนี้ ผู้เข้ารับการประเมินได้ทำการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมทั้งที่ปรากฏในประเทศและต่างประเทศ และทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวเพื่อให้เกิดกระบวนการดำเนินงานที่มีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแผนงานของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยประกอบไปด้วย หลักสิทธิมนุษยชน ข้อกฎหมาย แนวปฏิบัติ แนวคิด และแผนยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๓.๒ พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘

๓.๓ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๓.๔ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

๓.๕ เอกสารความเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๓๗ เรื่อง สิทธิในการชุมนุมโดยสงบ (General Comment No. 37 on the right of peaceful assembly) ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (Human Rights Committee) ประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

๓.๖ เอกสารความเห็นทั่วไป ฉบับที่ ๓๔ เรื่อง เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก (General Comment No. 34 on Article 19: Freedoms of opinion and expression) ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ประจำกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

๓.๗ หลักการสำหรับการบริหารจัดการการชุมนุมอย่างเหมาะสม ๑๐ ประการ (10 Principles for the proper management of assemblies)

๓.๘ หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย (Basic Principles of the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials)

๓.๙ แนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่มีความรุนแรงต่ำในการบังคับใช้กฎหมาย (UN Human Rights Guidance on Less-Lethal Weapons in Law Enforcement)

๓.๑๐ แผนการดูแลการชุมนุมสาธารณะ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๘

๓.๑๑ คู่มือการปฏิบัติงานตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. ๒๕๕๘ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๓)

๓.๑๒ หลักการว่าด้วยสถานะของสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Principle relating to the status of National Institution for the Promotion and Protection of Human Rights) หรือหลักการปารีส (Paris Principle)

๓.๑๓ แผนยุทธศาสตร์ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕

๔. บทวิเคราะห์/ข้อเสนอแนะ

๔.๑ บทวิเคราะห์

การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีเหตุการณ์ชุมนุมของประชาชนถือเป็นหนึ่งในงานด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน (Protecting Function) ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ที่มีความสำคัญ เนื่องจากสาธารณชนและประชาคมนานาชาติโดยเฉพาะกลไกสิทธิมนุษยชนภายใต้องค์การสหประชาชาติมักจะให้ความสนใจต่อการดำเนินงานของ กสม. ไม่ว่าจะเป็นการให้ความเห็น การแสดงท่าที รวมถึงการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเหตุการณ์ประเภทดังกล่าวมาโดยตลอด แต่เมื่อพิจารณาจากการดำเนินงานของ กสม. ในเรื่องดังกล่าวที่ผ่านมาพบว่ายังไม่สามารถสร้างผลลัพธ์ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนได้สมกับความคาดหวังของบุคคลภายนอกต่อการทำหน้าที่ของ กสม. เท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จากการถูกวิพากษ์วิจารณ์ถึงท่าทีในการแสดงออกและความน่าเชื่อถือของการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบของ กสม. ต่อกรณีเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมืองในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมา รวมไปถึงการถูกลดระดับลงจากสถานะ “A” เป็น “B” โดยคณะอนุกรรมการประเมินสถานะ (Sub-Committee on Accreditation: SCA) ภายใต้กรอบความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายพันธมิตรระดับโลกว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนระดับชาติ (Global Alliance of National Human Rights Institutions: GANHRI) โดยมีการให้เหตุผลข้อหนึ่งของการปรับลดสถานะว่ามีสาเหตุมาจากเรื่องความล่าช้าในการสนองตอบต่อสถานการณ์ที่กระทบต่อสิทธิมนุษยชนอย่างทันเวลาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีเหตุการณ์การชุมนุมทางการเมือง เมื่อปี ๒๕๕๓ และปี ๒๕๕๖ - ๒๕๕๗ ข้อเท็จจริงที่ปรากฏนี้จึงช่วยสะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานในการตรวจสอบประเด็นสิทธิมนุษยชนประเภทนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในอันที่จะส่งผลต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและความน่าเชื่อถือในสายตาของประชาคมนานาชาติ ที่มีต่อมาตรฐานการทำหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของ กสม.

เมื่อใคร่ครวญถึงความสำคัญและข้อท้าทายของการดำเนินงานของ กสม. ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีเหตุการณ์การชุมนุมที่ผ่านมาข้างต้นแล้ว ผู้เข้ารับการประเมินมีความเห็นว่า การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนประเด็นนี้ให้มีประสิทธิภาพและเกิดความน่าเชื่อถือนั้น จำเป็นที่จะต้องกำหนดวิธีการดำเนินงานให้เป็นมาตรฐาน โดยเฉพาะในเรื่องของการแสวงหาข้อเท็จจริงจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความถูกต้องของข้อเท็จจริงและการอ้างอิงข้อมูลหมายหรือหลักสิทธิมนุษยชน รวมไปถึงต้องทำให้เกิดความรวดเร็วในการดำเนินการตรวจสอบด้วย อย่างไรก็ตาม ในเหตุการณ์การชุมนุมหนึ่ง ๆ นั้น อาจมีประเด็นที่จำเป็นต้องตรวจสอบหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นการใช้เสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนว่าอยู่ภายในขอบเขตที่จะได้รับการคุ้มครองตามสิทธิที่พึงมีหรือไม่ ประเด็นการปฏิบัติหน้าที่ในการควบคุมดูแลการชุมนุมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ประเด็นสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของผู้ถูกจับกุมในระหว่างการชุมนุม หรือแม้กระทั่งประเด็นเสรีภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสารในระหว่างเหตุการณ์การชุมนุม นอกจากนี้ หลักการที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุมนั้น ยังประกอบไปด้วย

หลักสิทธิมนุษยชนและแนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานสากลที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ และข้อมูลหรือเอกสารดังกล่าว ยังไม่ได้มีการรวบรวมไว้เป็นแหล่งเดียวเพื่อให้ง่ายต่อการค้นคว้าอ้างอิง อีกทั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้อง ที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการตรวจสอบประเด็นนี้มาก่อนก็อาจไม่ทราบว่าเอกสารฉบับใดหรือส่วนใดบ้างที่มีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องนำมาใช้เป็นหลักอ้างอิงในการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ โดยหากไม่มีคู่มือหรือแนวทางการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เป็นระบบและมีมาตรฐาน ก็อาจทำให้การดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องเป็นไปด้วยความยากลำบาก ไม่มีทิศทางที่ชัดเจน ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อคุณภาพและความรวดเร็วของการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ และย่อมคาดหมายต่อไปได้ว่าการดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวของ กสม. จะไม่ก่อให้เกิดประสิทธิผลในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบ หรือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

โดยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สำนักงาน กสม. ต้องมีคู่มือการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุม เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องมีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นระบบและมีมาตรฐานของการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบที่ชัดเจน อันจะทำให้การดำเนินงานด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของ กสม. เกิดประสิทธิภาพและมีความรวดเร็ว ซึ่งผลของการมีคู่มือการตรวจสอบที่เป็นระบบและมีมาตรฐานเดียวกันนี้ จะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมและประกันให้การดำเนินงานของ กสม. มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของประชาชนทุกฝ่าย และเป็นไปโดยสอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งกำหนดให้ กสม. ต้องตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนทุกกรณีโดยไม่ล่าช้าด้วย

๔.๒ ข้อเสนอแนะ

เพื่อให้การจัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุม ของ กสม. มีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นระบบและมีมาตรฐานของการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงมีความรวดเร็วในการดำเนินการ ผู้เข้ารับการประเมินจึงขอเสนอแนวคิดเพื่อพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการทำงาน โดยเห็นว่าควรมีการจัดทำคู่มือการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุม สำหรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องของสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หากมีเรื่องร้องเรียนในลักษณะดังกล่าวมาอีกในอนาคต โดยคู่มือการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนดังกล่าวประกอบไปด้วยส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ดังนี้

ส่วนที่ ๑ หลักการและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หลักสิทธิมนุษยชน ข้อกฎหมายมาตรฐานสากล คู่มือปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการควบคุมดูแลการชุมนุม เอกสารข้อมติ/รายงานของกลไกสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุม และแนวคำพิพากษาของศาลไทย และศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุม

ส่วนที่ ๒ การตรวจสอบ ได้แก่ การกำหนดประเด็นการตรวจสอบ การกำหนดรายชื่อบุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การกำหนดวิธีการได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและข้อมูล การจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อกำหนดกรอบระยะเวลาในการตรวจสอบให้ชัดเจน และข้อควรระมัดระวังในการดำเนินงาน

ส่วนที่ ๓ แนวทางการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงกับหลักสิทธิมนุษยชนและข้อกฎหมาย และการจัดทำข้อเสนอแนะไปยังบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ ๔ ภาคผนวก ได้แก่ ตัวอย่างรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของ กสม. กรณีเหตุการณ์การชุมนุม และแหล่งค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นเสรีภาพในการชุมนุม

๕. แผนงาน/แนวทางการดำเนินการ

ในการจัดทำคู่มือการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุม สำหรับใช้ในการดำเนินงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องของสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชนนี้ ผู้เข้ารับการประเมินมีแผนงานและแนวทางการดำเนินงานในการจัดทำ ดังนี้

๕.๑ ขั้นตอนการศึกษารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๑) หลักสิทธิมนุษยชน ข้อกฎหมาย และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุม

๒) ข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุมของ กสม. รวมทั้งอุปสรรคหรือปัญหาในการดำเนินงานที่ผ่านมา

๕.๒ นำข้อมูลที่ได้ตามข้อ ๕.๑ มาประมวลจัดทำเป็นร่างคู่มือการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุม โดยจะประกอบไปด้วยเนื้อหาส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ๔ ส่วน คือ ส่วนที่ ๑ หลักการและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ส่วนที่ ๒ การตรวจสอบ ส่วนที่ ๓ แนวทางการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงกับหลักสิทธิมนุษยชนและข้อกฎหมาย และการจัดทำข้อเสนอแนะ และส่วนที่ ๔ ภาคผนวก

๕.๓ จัดการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นต่อร่างคู่มือการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุม จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ได้แก่ พนักงานเจ้าหน้าที่และผู้อำนวยการกลุ่มงานในสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ผู้อำนวยการสำนักต่าง ๆ รองเลขาธิการที่กำกับงานด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน และ กสม.

๕.๔ ปรับปรุงร่างคู่มือการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุม ตามความเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ได้จัดประชุมรับฟังตามข้อ ๕.๓ จากนั้นจึงเสนอร่างคู่มือฯ ต่อผู้อำนวยการสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเพื่อให้ความเห็นชอบในการนำมาใช้เป็นแนวทางในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของพนักงานเจ้าหน้าที่สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๕.๕ เผยแพร่คู่มือการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุม ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น การแจ้งเวียน หรือการเผยแพร่บนเว็บไซต์ของสำนักงาน กสม. เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

๖. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๖.๑ พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสิทธิมนุษยชนและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุม

๖.๒ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องมีแนวทางการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุมที่ชัดเจน เป็นระบบ มีมาตรฐานเดียวกัน โดยสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงได้อย่างครบถ้วนรอบด้าน สามารถวิเคราะห์ข้อกฎหมายหรือหลักสิทธิมนุษยชนกับข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้อง และสามารถลดระยะเวลาการดำเนินงานลงได้ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพและเป็นการเพิ่มความรวดเร็วในการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบในชั้นของพนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนที่จะนำเสนอต่อ กสม. เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

๖.๓ การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุม ของ กสม. มีความน่าเชื่อถือ เป็นที่ยอมรับของประชาชนทุกฝ่าย และเป็นไปโดยสอดคล้องกับหน้าที่และอำนาจตามที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

๖.๔ สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชนสามารถนำคู่มือการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุมนี้ ไปใช้เป็นต้นแบบในการจัดทำคู่มือการตรวจสอบในประเด็นด้านอื่นที่มีความสำคัญต่อไปได้ในอนาคต

๗. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๗.๑ สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมีคู่มือการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุม เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานตามหน้าที่รับผิดชอบต่อไป

๗.๒ ในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีเหตุการณ์การชุมนุม พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องสามารถแสวงหาข้อเท็จจริงได้อย่างครบถ้วนรอบด้าน สามารถวิเคราะห์ข้อกฎหมายหรือหลักสิทธิมนุษยชนกับข้อเท็จจริงได้อย่างถูกต้อง และสามารถจัดทำรายงานผลการตรวจสอบในชั้นของพนักงานเจ้าหน้าที่ได้อย่างรวดเร็ว

๘. เจือไนไขความสำเร็จและอื่น ๆ

๘.๑ เอกสารที่เป็นหลักสิทธิมนุษยชน มาตรฐานสากล เอกสารข้อมติ/รายงานของกลไกสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุม และแนวคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุมที่ปรากฏอยู่ในคู่มือฉบับนี้ โดยส่วนใหญ่แล้วยังไม่ได้รับการจัดแปลเป็นภาษาไทยอย่างเป็นทางการ ผู้เข้ารับการประเมินจึงเห็นว่าทักษะด้านภาษาต่างประเทศอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญในอันที่จะทำให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบคำร้องสามารถนำคู่มือไปใช้ประกอบการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดในส่วนนี้อาจจัดการแก้ไขได้โดยการประสานหรือขอความร่วมมือไปยังสำนักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเพื่อดำเนินการจัดแปลเอกสารดังกล่าวอย่างเป็นทางการ แต่แนวทางการแก้ไขข้อจำกัดนี้อาจต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรจึงจะสามารถดำเนินการได้แล้วเสร็จสมบูรณ์ ซึ่งย่อมส่งผลทำให้การจัดทำคู่มืออาจมีความล่าช้าออกไประยะหนึ่งด้วย

๘.๒ เอกสารข้อมติ/รายงานของกลไกสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุม และแนวคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรปที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุม อาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงเนื้อหาเพิ่มเติมในรายละเอียดไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและระยะเวลาที่แปรเปลี่ยนไป จึงต้องมีการติดตามข้อมูลดังกล่าวอยู่อย่างสม่ำเสมอ โดยอาจนำข้อมูลที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มเติมดังกล่าวมาเพิ่มไว้ในคู่มือตามรอบระยะเวลาของการปรับปรุงแก้ไขคู่มือในครั้งต่อไป

ลงชื่อ.....ผู้เสนอผลงาน

(นายชานนท์ ชลพันธ์)

ตำแหน่ง นักวิชาการสิทธิมนุษยชนปฏิบัติการ

วันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๕